

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ DERSİNE İLİŞKİN AKADEMİSYEN GÖRÜŞLERİ

Hatice VARGELEN AKCİN*

ÖZ

Bu çalışma, akademisyenlerin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin görüşlerini değerlendirmeye yönelik durum araştırması niteliğindeki nitel bir araştırmadır. Bu doğrultuda akademisyenlerin, derste öğretilenlerin öğrencilerinin bir yabancıya Türkçe öğretmesi için yeterli olup olmadığına, ders kapsamında öğrencilerini kurum veya kişilere uygulama için yönlendirip yönlendirmediklerine ve yönlendiriyorlarsa kurum ve kişilerin bilgisine, dersin son sınıfın son döneminde okutulmasına, ders ile ilgili sorunlara ve önerilere, derse öğrenci ilgisini artırabilmek için yapılabileceklerle ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir. Araştırmada, amaçsal örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi (alana ilişkin bilimsel çalışma yapmış olmak ve dersi en az bir sefer vermiş olmak) kullanılmıştır. Çalışmada 18 akademisyene açık uçlu altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Çalışma sonucunda derste öğretilenlerin, öğrencilerinin bir yabancıya Türkçe öğretmesi açısından yeterli olmadığı belirtilmiş, bunun nedeni olarak daha çok dersin süresi ve uygulama kaynaklı durumlar gösterilmiştir. Ders kapsamında öğrencilerin uygulama için ilgili kurum veya kişilere yönlendirildikleri, burada ağırlıklı olarak TÖMER vb. kurumların tercih edildiği görülmektedir. Derse ilişkin belirtilen sorunlarda, süre, uygulama, öğretici ve yayınlardan kaynaklı sorunlar öne çıkmıştır. Yine dersin son sınıfın son döneminde okutulmasına ilişkin genel eğilim bunun uygun olmadığı yönündedir. Dersin daha verimli yürütülmesine ilişkin yapılan önerilerde ağırlıklı olarak, öğretici, uygulama ve gözlem, dersin süresi, kaynak seçimi gibi konular yer almıştır. Derse öğrenci ilgisini artırabilmek için belirtilen düşüncelerde, istihdam olanakları hakkında bilgilendirme, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel vb. katkılarından bahsedilmesi ve öğrencileri ilgili kurum veya kişilere yönlendirerek uygulama yaptırılması öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi, akademisyen görüşleri

VIEWS OF ACADEMICIANS ON TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE COURSE

ABSTRACT

This study is a qualitative research with a case study approach that examines academicians' views on the subject of Teaching Turkish as a Foreign Language course. Within the scope of this subject, the views of academicians on issues such as whether the course content is sufficient for enabling the students to teach Turkish to a foreign speaker or not, whether the academicians direct students to institutions or persons for application of the training or not, and if they do, the knowledge of these institutions or persons regarding the subject, the course being taught at the last semester of the senior year, problems and their suggestions regarding the course and what can be done to increase students' interest to the course were inquired. Among purposeful sampling types, criterion sampling method (with the criteria of having done a scientific study on the subject and having taught the course at least once) was used in this study. In the study, semi-structured interview forms that consist of six open ended questions have been applied to 18 academicians. As a result of the study, academicians stated that the course content was not sufficient to enable students to teach Turkish to a foreign speaker, and the reason for this was suggested to be issues such as the duration and application of the course. It was observed that students were directed to relevant institutions or persons for application of the course, and institutions such as TÖMER were heavily preferred for this situation. Among specified problems regarding the course, duration and application of the course and problems arising from instructors or publications utilized in the course were prominent. The dominant opinion regarding the situation that the course is taught at the last semester of the senior year was that this situation was not viable. Suggestions related to instructors, application and observation, the duration of the course, choices of teaching materials etc. were the main topics of discussion over how to instruct the course

* Arş. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Aksaray, haticevargelen@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8935-7417>

more efficiently. Giving information about employment opportunities, creating discourse on social, economic, political and cultural etc. contributions of teaching Turkish as a foreign language and achieving application of the course by directing the students to relevant institutions and persons were prominent among suggestions on how to increase students' interest in the course.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language course, academic opinions

GİRİŞ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi filolojik bir gerçekliğin ötesinde kültürel, ekonomik vb. kazanımları olan çok yönlü bir süreçtir. Küreselleşmenin ivme kazandığı, turizm, eğitim, ticaret, savaş, göç gibi nedenlerle insan hareketliliğinin arttığı günümüzde, bu durum daha da önem kazanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ülkemize sağlayacağı kazanımlara ilişkin birkaç örnek vermek gerekirse, başta Suriyeliler olmak üzere farklı nedenlerle ülkemizde bulunan yabancıların sosyal uyumlarının sağlanmasında Türkçe öğretiminin büyük önem arz ettiğini söyleyebiliriz. Yine 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği dağılmış, Birliğe bağlı Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazanmıştır. Bu Cumhuriyetlerden öğrencilerin Türkiye'ye gelip eğitim alması ve Türkçe öğrenmeleri o bölge ile geliştirilen ve geliştirilecek ticari, ekonomik, kültürel ilişkiler için önemli bir avantaj oluşturmuştur. Türkiye'nin gerek içinde bulunduğu konum gerekse köklü tarihi ve uluslararası platformdaki yeri göz önünde bulundurulduğunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin gerekliliği ve yaygınlaştırılmasına ilişkin benzer örneklerin çoğaltılabileceğini söyleyebiliriz.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin belirtilen önemi, öğretim süreçlerinin de gerek yurt içinde gerekse yurt dışında etkili ve nitelikli yürütülmesini gerektirmektedir. Bu duruma dikkat çeken Durmuş'a (2013 :11) göre birçok alanda gelişme gösteren ülkemiz bu yapısı ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili talepleri ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte ülkemiz, akademik kurumları, fiziki olanakları, donanımlı kadroları ve zengin dil öğretim materyalleri ile bu talepleri karşılayacak arzı gerçekleştiremedikçe bu durum Türkiye ve Türkçe ile ilgili olumlu algıya zarar verecektir.

Günümüzde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin çeşitli açılardan sorunların olduğu görülmektedir. Bu durum Memiş, (2021), Sallabaş ve Karacaoğlu (2020), İşcan (2020), Durmuş (2013) vb. tarafından yapılan bilimsel çalışmalarda da ortaya konmuştur. Bu sorunların giderilmesi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi süreçlerinin daha profesyonel yürütülmesinde konuya ilişkin bilimsel çalışmaların önemli katkısının olduğu düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak çalışma kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi faaliyetlerinin bir parçası olarak Türkçe öğretmenliği lisans programı içerisinde yer alan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin akademisyen görüşleri alınmıştır.

Dersin tarihi sürecine baktığımızda, Türkçe Eğitimi Bölümlerinin ilk yıllarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine dair bir ders bulunmamaktaydı. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında 2006'da 4 yıllık Türkçe Eğitimi lisans programının 6. yarıyılına 2 kredilik Yabancılar Türkçe Öğretimi adlı ders eklenmiştir (Sülükçü, 2016 :312-313).

2018 yılında yeniden düzenlenen Türkçe öğretmenliği lisans programında ders, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ismi ile programda yerini almıştır. Ders, Türkçe öğretmenliği lisans programının 8. yarıyılına 3 kredilik olarak eklenmiştir (YÖK, 2018).

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi faaliyetlerinin yürütülmesinde önemli etkisi olduğu söylenebilir. Bugün yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla çeşitli kurumlarda görevlendirilen okutmanlara bakıldığında, Türkçe öğretmenliği lisans programı mezunlarının önemli etkinliği olduğu görülmektedir. Çalışmasında (YETEM, 2010b) ve (YETEM, 2013) verilerine yer veren Uçgun'a (2013: 2490) göre, 2010'da Yunus Emre Türk Kültür

Merkezlerinde görevli 21 okutmanın 5'i (%24) Türkoloji, 4'ü (%19) Türk Dili ve Edebiyatı, 2'si (%9) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 10'u (%48) Türkçe Öğretmenliği Bölümü mezunudur. 2013'e ait bilgilere göre Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görevli 82 okutmanın 73'ü Türkiye'den görevlendirilmiştir ve bunların 69'u (%84) Türkçe Eğitimi ve Türkoloji mezunlarıdır.

Türkçe öğretmenliği mezunlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde öğretici olarak sayıca etkin durumları Türkçe öğretmenliği lisans programı içerisinde yer alan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersini daha da önemli kılmaktadır. Yine lisansüstü düzeyde veya sertifika programlarıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin eğitim verilse de lisans düzeyinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili bir program bulunmamaktadır. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi, lisans eğitimi sırasında öğrencinin konuya dikkatini çekip, bu alana yönelmesini sağlayacağı gibi aynı zamanda öğrenciye bu alanda alt yapı kazandıracaktır.

Mevcut ders süreçlerinin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkı sağlama özellikle de nitelikli öğreticiler yetişmesi için alt yapı oluşturma konusunda ne kadar yeterli olduğu tartışmalıdır. Çalışma kapsamında buradan yola çıkarak bu dersi süreç içerisinde en az bir sefer vermiş ve bu alanda bilimsel çalışmaları olan akademisyenlerden ders hakkında görüş alınmıştır.

Derse yönelik bilimsel çalışmalara baktığımızda, bunların sınırlı sayıda olduğunu söyleyebiliriz. Demirel (2011) çalışmasında bu derse ilişkin Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin görüşlerini almıştır. Yılmaz ve Yıldız (2016) tarafından yapılan çalışmada Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin bu derse ilişkin tutumları ve yeterlikleri ele alınmıştır. Şahin vd. (2013) çalışmalarında, Türkçe öğretmeni adaylarının derse yönelik özyeterlik algılarını ele almışlardır. İlgili çalışmalarda katılımcı olarak dersi alan öğrencilerin yer aldığı görülmektedir. Sadece dersin değerlendirilmesine yönelik katılımcı olarak akademisyenlerin yer aldığı bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, alana ilişkin bilimsel çalışma yapmış ve bu dersi vermiş hocaların gözüyle dersin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilerin derse ilişkin eksikliklerin tespit edilmesini sağlayacağı ve dersin verimliliğinin artmasına katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, öğrencilerinizin bir yabancıya Türkçe öğretmesi için yeterli olup olmadığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi kapsamında öğrencilerinizi TÖMER, benzeri kurum veya kişilere (pratik veya gözlem yapmak için yabancı öğrencilerle bir araya getirmek vs.) uygulama /gözlem için yönlendiriyor musunuz? Cevabınız evet ise yönlendirdiğiniz kurum veya kişileri belirtiniz.
3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin sorunlar/eksiklikler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Lisans eğitimi boyunca Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin son sınıfın son döneminde okutulması ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
5. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin daha etkin ve verimli işlenebilmesi konusunda öneri ve düşünceleriniz nelerdir?
6. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine öğrenci ilgisini artırmak için neler yapılabileceğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Türkçe öğretmenliği lisans programında yer alan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin akademisyen görüşlerinin daha bütüncül ve derinlemesine ortaya konulabilmesi için verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırma, nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve durum çalışması (case study) olarak desenlenmiştir. Creswell ve Poth (2018) durum çalışmasının, araştırmacının gerçek yaşam, güncel bir durum ile ilgili detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçsal örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklemede seçim için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütlere göre seçilen örneklemin araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil ettiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Araştırma çerçevesinde çalışma grubunun belirlenebilmesi için kendileriyle görüşme gerçekleştirilecek hocaların bu dersi en az bir sefer vermiş olması, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına ilişkin bilimsel çalışmalarının bulunması gibi ölçütler belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Amasya Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Bayburt Üniversitesi'nde görev yapan toplam 18 akademisyen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, akademisyenlerin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin görüşlerinin ayrıntılı bir biçimde alınması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi hakkındaki düşüncelerini anlamak, bizzat kendilerinden ve kendi terimleriyle görüşlerini alma amacıyla görüşme yöntemi seçilmiştir (Jones,1985; akt., Punch, 2005).

Araştırmaya katılan akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin görüşlerini tespit etmek için altı açık uçlu sorudan oluşan akademisyen görüşme formu araştırmacı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından oluşturulmuştur. Tutarlı bilgilerin alınması ve benzer konulara odaklanma amacıyla ikisi Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, biri ise ölçme değerlendirme alanında olmak üzere üç uzmandan görüş alınarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler ile elde edilen verilere, daha derinlemesine bilgi elde etmek ve daha önceden belli olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına fırsat tanınması nedeniyle içerik analizi yapılmıştır. Veriler, Eylül- Ekim 2021 tarihinde akademisyenlerden elektronik posta yolu ile toplanmıştır. Daha önce ifade edildiği gibi YÖK (2018) tarafından yapılan değişikliklerle ders, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ismi ile programda yerini almış, Türkçe öğretmenliği lisans programının 8. yarıyılına 3 kredilik olarak eklenmiştir. Dersin yeni haliyle işlenmesi 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde olacaktır. Bu kapsamda katılımcılardan Yabancılar Türkçe

öğretimi ismi ile dersi verdikleri süreçteki deneyimleri ve ders kapsamında getirilen yenilikleri göz önünde bulundurarak, derse dair bir değerlendirme yapmaları istenmiştir.

İçerik analizi sürecinde öncelikle tüm katılımcılar için ayrı ayrı açık kodlama yapılmış, ardından bu kodların bir araya getirilmesi sağlanmıştır (Merriam, 2013). Daha sonra elde edilen kodlar gruplandırılarak temalar, alt temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Ölçme ve değerlendirme alanından uzman görüşleri alınarak, yeniden verilerin gözden geçirilmesi sağlanarak kodlama işlemi gerçekleştirilmiş ve kategoriler oluşturulması sağlanmıştır. Böylelikle veriler en az üç kez gözden geçirilmiştir.

Analiz sürecinde bazı uzman görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Uzman görüşlerinden alıntı yapılırken ise sıra numarası verilerek A1, A2... şeklinde kodlama yapılmıştır.

Etik Beyan

"Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Dersine İlişkin Akademisyen Görüşleri" adlı çalışmanın yazım sürecinde etik kurallarına uyulmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, bir yabancıya Türkçe öğretilmesi için yeterlilik durumuna ilişkin düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar

"Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, öğrencilerinizin bir yabancıya Türkçe öğretmesi için yeterli olup olmadığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna ilişkin çalışma grubundaki akademisyenlerin görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema, alt tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, bir yabancıya Türkçe öğretilmesi için yeterlilik durumuna ilişkin düşüncelerine ait tema, alt tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	N
TYDÖ Ders İçeriğinin Yeterlilik Durumu	Yeterli Değil	Ders Süresi Yetersiz	7
		Uygulama ve Gözlem Eksikliği	8
		Öğreticiden Kaynaklı Sorunlar	2
		Kaynakların Birbirini Tekrar Etmesi	1

Yeterli	Ders Yeterli	5

Tablo 1 incelendiğinde görüşmeye katılan on sekiz akademisyenin konuya ilişkin düşüncelerinin “Yeterli” ve “Yeterli Değil” olmak üzere iki alt temada toplandığı görülmektedir.

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, bir yabancıya Türkçe öğretilmesi için yeterlilik durumuna dair verdikleri yanıtlar yoğun olarak “Yeterli Değil” alt temasında toplanmıştır (n=18). Bu alt temada akademisyenler, dersin daha çok teorik yoğunluklu işlendiği, uygulamanın yetersiz olduğunu belirtmiş, bu kapsamda dersin uygulama saatlerinin bulunmadığı, öğrencilerin Yabancılar Türkçe öğretimi yapılan bir kuruma yönlendirilerek uygulama ve gözlem yapmaları noktasında dersin yetersiz olduğu gibi konulara (n=8) değinmişlerdir. Yine katılımcılar lisans programı içerisindeki ders süresinin gereğinden az olduğundan, ders süresi içinde uygulama saatlerinin eksikliğinden bahsetmişler, özellikle lisans eğitimi boyunca bir dönemlik verilen dersin yeterli olmayacağına (n=7) dikkat çekmişlerdir.

İkinci alt tema olan “Yeterli” alt temasında (n=5) ise akademisyenler Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, bir yabancıya Türkçe öğretilmesi için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar dersin yeterli olduğunu belirtmekle birlikte derse ilişkin uygulama süreçleri, materyal, öğrencilere sürece dair özgüven kazandırılması gibi unsurların geliştirilerek, süreci desteklemesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A2 "Kesinlikle yeterli değildir zira öğrencilerimiz uygulama yapamadıkları ve gözlemleyemedikleri için bu konuda eksik kalmaktadır. Ayrıca bu dersi veren hocaların büyük çoğunluğunun da bir kişiye dahi Türkçe öğretme tecrübesine sahip olmaması, herhangi bir araştırmada, projede ya da bir çalışmada yer almamış olması da öğrencilerin bu tecrübelerden faydalanabilmesinin önünde engel teşkil etmektedir."

A6 "Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi başlı başına bir uzmanlık alanıdır. Dolayısıyla böyle bir uzmanlık alanının bir dönem haftalık 2-3 saatlik dersle kazandırılması mümkün değildir. Ayrıca uygulama saati ve alanının olmaması bir diğer sorundur."

A11 "Birçok yönden yeterli olmasının yanında uygulama süreçleri ve materyalleri yönünde yeterlilik düzeyleri artırılabilir. Uygulama süreçleri daha geniş çaplı süreçler haline getirilebilir."

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi kapsamında öğrencilerini TÖMER vb. kurum veya kişilere uygulama/gözlem için yönlendirme durumlarına dair bulgu ve yorumlar

“Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi kapsamında öğrencilerinizi TÖMER, benzeri kurum veya kişilere (pratik veya gözlem yapmak için yabancı öğrencilerle bir araya getirmek vs.) uygulama/gözlem için yönlendiriyor musunuz? Cevabınız evet ise yönlendirdiğiniz kurum veya kişileri belirtiniz.” sorusuna ilişkin çalışma grubundaki alan uzmanlarının görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi kapsamında öğrencilerini TÖMER vb. kurum veya kişilere uygulama/gözlem için yönlendirme durumlarına ait tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Kodlar	N
Öğrencilerin Uygulama/Gözlem İçin Yönlendirilmesi Durumu	TÖMER vb. Kurumlar	16
	Çevrimiçi İmkanlar	1
	Sınıfa Yabancı Öğrenci Daveti	1
	Yurt Dışında Türkçe Öğrenmek İsteyen Öğrencilerle Buluşurma	1
	Kurumsal ya da Bağımsız Çalışan Öğreticilerin Daveti	1

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubundaki on sekiz akademisyenin öğrencilerini TÖMER vb. kurum veya kişilere yönlendirdikleri (n=20), bu nedenle katılımcıların görüşlerinin tek bir tema altında toplandığı görülmektedir.

Akademisyenler, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi kapsamında uygulama/gözlem için öğrencilerini ağırlıklı olarak TÖMER vb. kurumlara (n=16) yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise Üniversitelerinin bünyesinde TÖMER vb. kurumların bulunmaması nedeniyle öğrencilerini çevrimiçi imkanlara (n=1) veya okullarında öğrenim gören yabancı öğrencilere (n=1) yönlendirerek uygulama/gözlem imkanına erişim sağladıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu araştırma sorusunda, yönlendirdikleri kurum veya kişiler ile birlikte sürece dair yorumlarını da belirtmişlerdir. Katılımcılar, uygulama ve gözlem çalışmalarının öğrencilerine alana yönelik ilgi duyma, özgüven kazanma, alanda çalışmak isteme gibi olumlu katkılar sunduğundan bahsetmişlerdir. Yine katılımcılarının bazıları, uygulama yapılmasına ilişkin resmi bir zorunluluk olmadığı için dil öğretim merkezlerindeki uygulamaları kişisel ilişkileri sayesinde yaptırabildiklerini, sürece dair dil öğretim merkezindeki idarecilerin bakış açısının önemli olduğunu, süreçte öğrencilere uygulama için kolaylık ve imkan tanınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı hocaların yorumları arasında, ders kapsamındaki bu tarz uygulamaların hoca inisiyatifine bırakılmadan zorunlu hale getirilmesi de bulunmaktadır.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A10 "Ne yazık ki kurumumda bir TÖMER yok. Ancak öğrencileri çevrimiçi dil öğretimine yönlendirerek internet üzerinden Türkçe öğrenen kişiler ile tanışmalarını sağlıyorum."

A13 "Yönlendiriyorum ancak üniversite ve şehir olarak bu konuda imkânımız çok sınırlı. O nedenle daha çok yabancı öğrencilerle konuşmaları için yönlendiriyorum. Sonradan edindiğim dönütlere göre öğrenciler sosyal alanda gördükleri (yemekhane, kantin, yurt vb.) yabancı öğrencilerle konuşmaya çabalıyormuş. Yabancı öğrencilerin de bu durumdan memnun olduğunu öğreniyorum. Öyle ki derse davetli olarak gelen öğrencilerle sonradan iletişimi devam ettirerek halı saha maçı, piknik gibi etkinliklere de gidiyorlarmış."

A14 "Bu dersi verdiğim her dönem öğrencilerimi bu konuda yönlendirdim. Üniversitemizin TÖMER'i dahil olmak üzere İstanbul'daki bütün TÖMER'lerde uygulama yapabileceklerini söyledim ve bunu

not karşılığı ödev olarak verdiğim için tam katılım sağlanabildi. Öğrencilerimin bu konu ile ilgili uygulamaları ve gözlemleri ile ilgili geri dönüşleri çok olumlu oldu."

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin sorunlar/eksiklikler hakkında düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar

“Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin sorunlar/eksiklikler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin çalışma grubundaki akademisyenlerin görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin sorunlar/eksiklikler hakkında düşüncelerine ait tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Kodlar	N
TYDÖ Dersinin Güncel Durumuna İlişkin Sorunlar/Eksiklikler	Dersin Süresi	6
	Materyal Durumu	2
	Uygulama ve Gözlem Olanğı	7
	Fakülte, TÖMER vb. Kurumlar Arası Koordinasyon Durumu	2
	Öğretici ile İlgili Durumlar	7
	Uygulama için TÖMER vb. Kurumların Üniversite Bünyesinde Bulunmaması	1
	Yayınlardan Kaynaklı durumlar	3
	Öğrenciden Kaynaklı Durumlar	2
	Uygulama Yapılabilecek Yabancı Öğrencilere İlişkin Fazla Seçeneğın Olmaması	1
	Dersin Verildiğı Yarıyıl	1

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubundaki akademisyen görüşlerinin tek bir tema altında toplandığı görülmektedir (n=32). Bu araştırma sorusuna ilişkin verilen cevaplarda, katılımcı akademisyenlerin derse ilişkin yaşadıkları sorunlar veya kişisel olarak sorun yaşamaları bile sorun oluşturabileceğini düşündükleri durumlara dair düşünceleri yer almıştır.

Akademisyenler ağırlık olarak öğretici, dersin süresi, uygulama ve yayınlar ile ilgili sorunlara dikkat çekmişlerdir. Akademisyenler; lisans programı içerisinde derse ayrılan süreyi dersin kapsamının aktarımı açısından yetersiz bulmakta, ders süresi içinde uygulama saatlerinin eksikliğine

değınmektedir (n=6). Yıne akademisyenler, uygulama açısından sorunlar olduğunu belirtmiş, bu kapsamda öğrencilerin Yabancılar Türkçe öğretimi yapılan bir kuruma yönlendirilerek uygulama ve gözlem yapmaları noktasında yetersiz kalındığı, derse dair uygulama saatlerinin eksik olduğu gibi durumlara değınmıştır (n=7). Katılımcılar, dersi veren akademisyenlerin bazılarının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi alanına ilişkin uzmanlıklarının yeterli olmadığını (n=7) belirtmektedirler. Bunların dışında katılımcılar alandaki yayınların birbirini tekrar ettiği, ihtiyacı karşılama noktasında yetersiz olduğu, kitap içeriklerindeki pek çok konunun ana dili olarak Türkçe öğretiminden uyarlandığı bu nedenle yayınlar ile ilgili nitelik probleminden bahsedebileceğini (n=3) belirtmişlerdir.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A5 "Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin sorunlar: Bence en önemli sorun ana dili olarak Türkçe ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin aynı potada değerlendirmeye çalışan akademisyenler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dersinin güncel durumuna ilişkin eksiklikler: Bana göre en önemli eksiklik ders saatleri ve derse giren öğretim elemanlarının yetersizliği."

A6 "Ders kredisi, dönem sayısı, alan uzmanı yetersizliği ve uygulama olanağı bu dersin en ciddi sorunlarından. Bu sorunların temel kaynağı bu derse ait bir politikanın henüz yerleşmemiş olması ve politika yapımcıların farkındalık eksikliği olarak düşünüyorum."

A13 "Yeni programda dersin 3 saate çıkarılması olumlu bir gelişme olmuş ancak son sınıfın son dönemine koyulması öğrencilerin motivasyonu açısından çok iyi olmayacaktır. Çünkü KPSS telaşında olan öğrencilerin 8. yarıyılında derslere çok da motive olamadıkları görülmektedir. İkinci olarak ders kitaplarının birbirini tekrar etmesi, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine yönelik yazılan kitapların içeriği incelendiğinde pek çok konunun ana dil olarak Türkçe öğretiminden uyarlandığı görülecektir. Bu da dersin temel alan olarak zihnen henüz yerleşmediğini göstermektedir. Üçüncü olarak dersi veren kişilerin bazı üniversitelerde alan uzmanı olmayışı. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ayrı bir uzmanlık alanı olduğundan en azından bu alanda yayını olan hoca şartı getirilmeli ve uzman kişilerce ders yürütülmelidir."

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin son sınıfın son döneminde okutulmasına ilişkin düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar

"Lisans eğitimi boyunca Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin son sınıfın son döneminde okutulması ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusuna ilişkin çalışma grubundaki akademisyenlerin görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin son sınıfın son döneminde okutulmasına ilişkin düşüncelerine ait tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Kodlar	N
TYDÖ Dersinin Son Sınıfın Son Döneminde Okutulmasına İlişkin Düşünceler	Son Sınıftan Önce	10
	Son Sınıf Uygun	4

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubundaki on sekiz akademisyenin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin son sınıfın son döneminde okutulmasına ilişkin düşüncelerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri yer aldığı görülmektedir (n=14).

YÖK tarafından yapılan değişiklikle (2018) ders, lisans programının 6. yarıyılından 8. yarıyılına alınmıştır. Katılımcı hocaların önemli bir kısmı dersin son sınıfın son döneminde okutulacak olmasının uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Akademisyenlere göre dersin verileceği dönem, öğrencilerin KPSS'ye çalışma, mezuniyet hazırlığı gibi süreçler ile çakışacak ve bu durum dersin verimliliğini düşürecektir. Katılımcılar, öğrencilerin disiplin alanını daha erken tanımaları ve bu alana karşı farkındalık kazanmaları için dersin verildiği dönemin son sınıftan önceki sınıflara alınmasının daha uygun olacağını (n=10) belirtmiş, bir kısım katılımcı ise dersin son sınıfta verilmesinin uygun olduğunu (n=4) ifade etmiştir.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A7 "İstihdam sürecine oldukça yakın bulunan öğrencilerin bu dersi almasının oldukça verimli olacağını düşünmekteyim. Son sınıf süreci, öğrencilerin çalışma olanaklarına daha yakın hissettikleri bir süreç. Ancak son sınıf düzeyinde TYDÖ dersinin I ve II olarak iki dönemde verilmesi daha uygun olabilirdi."

A16 "4.sınıfta öğrencilerin KPSS kaygısı olduğu için derse gereken ilgi gösterilemeyebilir."

A17 "Ara sınıflarda okutulmasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Çünkü 4. sınıf öğrencilerinin çoğu kendilerini mezun olmuş olarak görmektedir. Dersin daha ciddi bir şekilde yürütülmesi için ara sınıflarda olması daha iyi olacaktır."

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin daha etkin ve verimli işlenebilmesi konusunda öneri ve düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar

"Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin daha etkin ve verimli işlenebilmesi konusunda öneri ve düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna ilişkin çalışma grubundaki akademisyenlerin görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin daha etkin ve verimli işlenebilmesi konusunda öneri ve düşüncelerine ait tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Kodlar	N
TYDÖ Dersinin Daha Etkin ve Verimli İşlenebilmesi İçin Öneri ve Düşünceler	Öğretici ile İlgili Hususlar	7
	Uygulama ve Gözlem	15
	Dersin Süresi	6
	Kaynak Seçimi	3
	Dersin Seçmeli Olup İlgili Olanların Tercih Etmesi	1
	Dersin Verildiği Yarıyıldaki Değişiklik	1

Benzer Nitelikte Ders Çeşitliliğinin Sağlanması	2
Yeni Yaklaşımlar Üzerinde Durulması	1
Dersin KPSS Konularına Dahil Edildiğinin Öğrencilere Anlatılması	1
Dijital Materyallerin Kullanımı Konusunda Öğretici Eğitimi	1

Tablo 5 incelendiğinde çalışma grubundaki on sekiz akademisyenin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin daha etkin ve verimli işlenebilmesi konusunda öneri ve düşüncelerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerlerinin yer aldığı görülmektedir (n=38).

Buna göre akademisyenler; teorik ağırlıklı içeriğe ek olarak öğrencilere uygulama yaptırılmasının gerekli olduğunu belirtmiş, bu kapsamda katılımcıların bazıları ders kapsamında uygulama saatlerinin olması gerektiğini ifade etmiş, bazı katılımcılar tarafından öğrencilerin uygulama için TÖMER vb. kurumlara yönlendirilmesi, bu kurumlarda staj yapması gibi önerilerde bulunulmuştur (n=15). Bunun dışında katılımcılar, dersi veren hocalarda alan ile ilgili bilimsel çalışmalar yapma, saha tecrübesine sahip olma gibi yetkinliklerinin aranması gerektiğini (n=7), lisans eğitimi boyunca derse ayrılan sürenin artırılması, ders kapsamında uygulama saatlerinin olması gerektiği (n=6), ders sürecinde kullanılan kaynakların seçiminde özen gösterilmesini, gereksiz bilgilerin yer almadığı, nitelikli, güncel kaynakların seçilmesinin önemli olduğunu (n=3), alanla ilgili ders çeşitliliğinin oluşturulabileceğini, benzer nitelikte derslerin lisans programında yer alması gerektiği (n=2) gibi durumlara dikkat çekmişlerdir.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A7 "Öğretim elemanlarının alan uzmanlarından seçilmesi, konu alanının özel ve biricikliğine önem verilmesi, kaynaklara ciddi anlamda eleyici bir bakış açısıyla yer verilmesi, benzer nitelikte başka en az bir dersin daha lisans programında yer alması, alanın KPSS ÖABT içerisinde de yer almaya başladığının fark edilmesi ve bunun öğretmen adaylarına da çeşitli istihdam olanakları bakımından fark ettirilmesi gerekmektedir."

A13 "Ders uzman kişilerce yürütülmeli, mümkün olduğunca uygulama (yüz yüze ya da sanal olarak) imkânı sunulmalı. Öğretmenlik uygulaması dersi gibi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de uygulama yaptırılmalı. Dersin 8. yarıyıldan 6 veya 7. yarıyla alınması daha uygun olacaktır."

A14 "Uygulamaya daha çok ağırlık verilebilir ve hatta 1 dönem ders, 2. Dönem tamamen Tömerlerde gözlem ve ders anlatımı gibi hususlarla zenginleştirilebilir, ders 2 dönemlik yapılabilir. Çünkü 1 döneme sığmayacak kadar önemli ve konu çok."

Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine öğrencilerin ilgisini artırabilmek için yapılabilecekler hakkındaki düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar

“Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine öğrenci ilgisini artırmak için neler yapılabileceğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin çalışma grubundaki akademisyenlerin görüşlerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Akademisyenlerin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine öğrencilerin ilgisini artırabilmek için yapılabilecekler hakkındaki düşüncelerine ait tema ve kodların dağılımı ile frekans değerleri

Tema	Kodlar	N
Öğrencilerin TYDÖ Dersine İlgisini Artırmak İçin Yapılabileceklerle İlişkin Düşünceler	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanı İle İlgili Tecrübe Paylaşımı	1
	Sınıf Ortamının Fiziksel Olarak Uygun Hale Getirilmesi	1
	Yabancı Öğrencilerle Bir Araya Getirme	2
	Doğru Yöntem ve Teknik Seçimi	2
	Uygulama İmkânı	4
	TYDÖ'nün Sosyal, Ekonomik, Siyasi, Kültürel vb. Katkıları	3
	İstihdam Olanakları	4
	Materyal Desteği	1
	Derste Uygulamaya İlişkin Örnek Vermek	1
	TYDÖ Alanında Sertifika Verilmesi	1
	Yurtdışında Konuya İlişkin Görev Yapan Kişilerle Konferans	1

Tablo 6 incelendiğinde çalışma grubundaki on sekiz akademisyenin, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine öğrencilerin ilgisini artırabilmek için yapılabilecekler hakkındaki düşüncelerine ait içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodların dağılımı ile frekans değerlerinin yer aldığı görülmektedir (n=21).

Akademisyenler derse ilgiyi artırabilmek için ağırlıklı olarak, istihdam olanakları ve TYDÖ'nün sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel vb. katkılarından bahsedilmesi ve uygulama yaptırılması gerektiğinden söz etmişlerdir. Katılımcılar, ders kapsamında edinilen kazanımlar sayesinde elde edilebilecek istihdam olanakları hakkında öğrencilere bilgi verilmesinin derse ilgiyi artırabileceğini (n=4), dersin teorik bilgi kısmını destekleyecek biçimde öğrencileri ilgili kurum veya kişilere yönlendirerek uygulama yaptırılması imkanının sağlanmasını (n=4), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi vb. katkılarından bahsedilmesi gerektiğini (n=3) ifade etmişlerdir.

Sonuçlarla ilgili olarak katılımcılara ait alıntılar şu şekilde ifade edilebilir:

A6 "Öğrencilere dersin yeni bir istihdam alanı olduğunu anlatarak ilgi çekmek. Derste ortam imkân verdikçe uygulama örneklerini göstererek sadece kuramsal anlatımdan çıkmak. Alanla ilgili kişisel tecrübelerimi paylaşmak. Öğrenciyi aktif hale getiren yöntem ve tekniklerden faydalanarak dersi işlemek."

A13 "Günümüzde her alanda olduğu gibi bu alanda da öğrencilerin en büyük endişesi bence istihdam odaklı. Bu nedenle ilk olarak istihdam olanaklarından bahsedilebilir. Yurt dışında görev yapan kişiler derse davet edilerek (yüz yüze veya sanal olarak) onlarla öğrenciler konuşturulabilir, herkes aklında soru işareti oluşturan konuyu sorup öğrenebilir. Yurt dışında çalışmanın avantajları anlatılabilir. Ardından derse ilgiyi artırmak için yabancı öğrencilerin derse davet edilmesi önemli. Yalnız öğrenciler değil herkes farklı bir kültüre ve ülkeye ilgi duyar. Yabancı misafirler yoluyla bu ilgi uyanık tutulabilir."

A14 "Dersi alan öğrencilerimize uygulama da yaptırılarak sertifika verilmesi derse olan ilgiyi arttıracaktır. Üniversitenin Tömer'i ile iş birliği halinde olunmalı ve her öğrenciye en az bir yabancı öğrenci düşecek şekilde paylaşım yaptırılarak dönemlik bir program yapılmalı, hafta hafta gözlem ve raporları istenmeli, öğretmenlik uygulaması dersinde olduğu gibi."

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada akademisyenlerin Türkçe öğretmenliği lisans programı içerisinde yer alan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. İlk araştırma sorusuna ilişkin katılımcıların büyük bölümü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde öğretilenlerin, bir yabancıya Türkçe öğretilmesi için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Buna gerekçe olarak daha çok lisans programı içerisinde derse ayrılan sürenin yetersizliği ve uygulama eksikliğini göstermişlerdir. Katılımcı görüşlerinden de yola çıkarak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanının kapsamı düşünüldüğünde lisans eğitimi boyunca derse ayrılan sürenin yeterli olmayacağı, öğrencilere konunun gerekliliklerinin yeterince aktarılamayacağı söylenebilir. Yine derse ilişkin uygulama saatlerinin bulunmadığı, ders içeriğinin teorik olarak yapılandırıldığı görülmektedir. Ders kapsamında Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumlarda uygulama ve gözlem çalışmalarına ilişkin resmiyette bir zorunluluk olmayıp, bu çalışmalar hoca inisiyatifi ile gerçekleşmektedir. Çoğu zamanda bu çalışmaların düzenli olarak yürütülmediği veya kısa süreli gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına ilişkin teorik bilginin öğretilmesinin yanı sıra uygulama yaptırılmasının da elzem olduğunu söyleyebiliriz. Derse dair uygulama saatlerinin eksikliği, öğrencilerin süreci Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumlarda deneyimlememesi, öğrenilenlerin yeterince anlaşılabilmesi ve kısa süre içerisinde unutulmasına sebep olacaktır.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin akademisyenlerin tamamı ders kapsamında öğrencilerini uygulama ve gözlem amacıyla ilgili dil öğretim merkezlerine veya kişilere yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum akademisyenlerin uygulamayı önemsediklerini göstermektedir. Çalışma verilerine göre akademisyenler, uygulama ve gözlem amacıyla öğrencilerini yönlendirmek için ağırlıklı olarak Üniversiteleri bünyesindeki TÖMER vb. kurumları tercih etmektedir. TÖMER vb. kurumlar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin ülkemiz için önemli kurumlardandır. Öğrenciler buradaki uygulama ve gözlem süreçlerinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili ders materyallerini görme, yabancı öğrencilerle tanışma, ders dinleme ve belki bir iki kez ders anlatma gibi birçok fırsata sahip olacak, derste öğrendiği teorik bilgileri uygulamaya geçirebileceklerdir. Bu durum öğrencilerin alana yönelik farkındalıklarını ve olumlu yaklaşımlarını artıracaktır. Nitekim hocalar da araştırma sorusuna verdikleri yanıtlarda öğrencilerden sürece ilişkin olumlu dönütler aldıklarını, uygulama ve gözlem çalışmalarının öğrencilere birçok katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Uygulama ve gözlem süreçlerinin yararlarının yanı sıra sürecin gerçekleştirilmesine ilişkin katılımcı ifadelerinden yola çıkarak sürece dair yaşanabilecek birtakım sorunlara da değinmek gerekmektedir. Uygulama süreçlerine dair resmi bir zorunluluk olmadığı için süreç daha önce belirtildiği gibi hocaların inisiyatifi ve kişisel bağlantıları ile ilerlemektedir. Bu da zaman zaman öğrencilerin yönlendirilmesine ilişkin dil öğretim merkezlerine öğrencilerin kabul edilmemesi veya gelen öğrencilerin öğretim süreçlerine yeterince dahil edilmemesi gibi sorunların yaşanmasına sebep olabilir veya süreç kendi inisiyatifine bırakıldığı için bazı hocalar uygulama için öğrenciyi yönlendirmek istemeyebilir. Bu noktada dil

öğretim merkezlerinde yapılacak uygulamalara ilişkin resmi bir zorunluluk getirilmesi veya fakülte yönetiminin sürece katkı sunarak ana bilim dalı ve dil öğretim merkezleri arasında koordinasyon sağlanması sorunların çözümüne katkı sunabilir. Yine bazı katılımcılar, öğrencilerini uygulama için yönlendirmek istediklerini ama görev yaptıkları üniversite bünyesinde aktif bir dil öğretim merkezi olmadığından bahsetmişlerdir. Bunun çözümüne yönelik olarak buldukları şehirde farklı bir üniversite varsa öğrencilerin onun bünyesindeki dil öğretim merkezine yönlendirilmesi ve ilgili üniversite tarafından buna kolaylık sağlanması veya farklı dil öğretim merkezlerinde öğretim süreçlerine dair çevrimiçi ortamda öğrencilerin uygulama ve gözlem yapmasına imkan tanınması gibi hususlar belirtilebilir.

Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin hocaların büyük bölümü derse ilişkin sorunlar olduğundan bahsetmişler, geri kalan kısmı ise kişisel olarak sorun yaşamadıklarını ama sorun oluşturabileceğini düşündükleri durumlara dair düşüncelerini paylaşmışlardır. Katılımcılar ağırlıklı olarak uygulama, dersin süresi, öğretici ve yayınlardan kaynaklı sorunlara değinmişlerdir. Katılımcılar, ilk araştırma sorusunda da dersin bir yabancıya Türkçe öğretmek için yeterli olmama sebepleri arasında ağırlıklı olarak dersin süresi ve uygulama kaynaklı durumları göstermişti. Bu sorunlar, ilk araştırma sorusunda ele alındığı ve içerik olarak benzerlik gösterdiği için burada tekrar değinilmeyecektir. Öğretici kaynaklı sorunlara baktığımızda katılımcılar tarafından ağırlıklı olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına ilişkin uzmanlığı olmayan akademisyenlerin dersi vermesi dile getirilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yeni gelişen bir alan olması ve yetişen uzman sayısının azlığı gibi nedenlerle bazı kurumlarda farklı alanda uzmanlaşmış akademisyenler derse girmektedir. Diğer dersler gibi özel uzmanlık isteyen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinde de farklı alanda uzmanlaşmış hocalar yeterince yararlı olamamaktadır. Katılımcıların derse ilişkin belirttiği sorunlardan bir diğeri yayınlara ile ilgilidir. Katılımcılar ders kapsamında kullanılacak yayınlara ile ilgili birbirini tekrar etme, ihtiyacı karşılama noktasında yetersiz kalma, kitap içeriklerindeki pek çok konunun ana dili olarak Türkçe öğretiminden uyarlanması gibi bir dizi sorundan bahsetmişlerdir. Birçok dersin kitap, makale gibi yayınlara üzerinden yürütüldüğü düşünüldüğünde alan ile ilgili yayınlardaki nitelik sorununun, katılımcıların belirttiği gibi ders ilişkin sorun oluşturacağını söyleyebiliriz.

Dördüncü araştırma sorusunda dersin daha etkin ve verimli işlenebilmesine yönelik katılımcı önerileri ağırlıklı olarak, öğretici, uygulama ve gözlem, dersin süresi, kaynak seçimi gibi konular ile ilgilidir. Katılımcı görüşlerinden yola çıkarak, derse ilişkin uygulama ve gözlem olanaklarının etkin bir şekilde sürece dahil edilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Ders kapsamında, öğrencilere uygulama yaptırılması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda derse ait uygulama saatlerinin olması, öğrencilerin uygulama için TÖMER vb. kurumlara yönlendirilmesi, bu kurumlarda staj yapması gibi birtakım süreçlerin uygulamaya konulması öğrencilerin daha nitelikli ve etkin öğrenimini sağlayacaktır. TÖMER vb. kurumlara öğrencileri yönlendirip uygulama yaptırılması noktasında resmi zorunluluk olmadığı için dersi veren öğretim elemanının gayreti önem taşımaktadır. Yine uygulama için öğrencilerin ilgili kurumlara yönlendirilme sürecinin kolaylaştırılması adına ana bilim dalı - dil öğretim merkezi gibi ilgili kurumların iş birliği içerisinde hareket ederek süreci yürütmesi, bu iş birliğinin sağlanmasında gerektiğinde üniversite veya fakülte yönetiminin inisiyatif alması önem taşımaktadır. Dersi veren hocalarda alan uzmanlığı ile sahada yabancılara Türkçe öğretme tecrübesi aranması gerektiği de katılımcı önerileri arasındadır. Ders görevlendirmelerinde bu nitelikleri taşıyan hocaların seçilmesine hassasiyet gösterilmelidir. Yine katılımcı görüşlerinden yola çıkarak dersin süresinin artırılması, ders kapsamında uygulama saatlerinin eklenmesi, Türkçenin yabancı dil öğretimi alanı ile ilgili ders çeşitliliğinin sağlanması ve derste kullanılacak kaynakların seçimine özen gösterilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Çalışmanın beşinci araştırma sorusu olan dersin son sınıfın son döneminde okutulmasına ilişkin katılımcı görüşleri ağırlıklı olarak bunun uygun olmadığı yönündedir. Katılımcılar, mezuniyet ve kariyer planları gibi nedenlerle öğrencilerin son sınıfın son döneminde derse yeterince odaklanamayacaklarını belirtmişlerdir. Dersin son sınıftan önceki dönemlerde verilmesi öğrencilerin

alana yönelik daha erken farkındalık geliştirmelerini sağlayacaktır. Böylelikle alana yönelik uzmanlaşmak isteyen öğrenciler, lisans eğitimi sürecinde daha fazla vakit ve imkan bulacaklardır.

Buraya kadar belirtilen araştırma sorularında belirli konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Dersin süresi, uygulama ve gözlem durumu, öğretici ve ders kaynakları ile ilgili durumlar araştırma sorunlarına verilen cevaplarda ağırlıklı olarak yer almıştır. Bu konulara ilişkin ders kapsamında sorunlar olduğu ve bu hususlarda iyileştirmeye gidilmesi gerektiği belirtilmiştir. Literatüre baktığımızda, benzer vurgulara yer veren araştırmalar olduğu görülmektedir. Yılmaz ve Yıldız (2016) çalışmalarında Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin görüşlerinden yola çıkarak dersin uygulama saatinin olması gerektiği belirtilmiştir. Mutlu ve Gümüş (2021) akademik çalışmalardan yola çıkarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan güncel sorunları ele aldıkları çalışmalarında ders süresinin yetersiz olduğuna değinmişlerdir. Özdemir Erem ve Erdem (2016) çalışmalarında Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin görüşlerinden yola çıkarak, Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinin iki yarıyıl boyunca verilmesi önerisi getirilmiştir. Yine çalışma kapsamında, Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinin uygulamasının yabancı öğrenciler üzerinde yapılabileceği ortamlar oluşturulmasının, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören her öğrencinin TÖMER gibi birimlerde uygulamalara gitmesi, oradaki uzmanların ders anlatım biçimlerini takip etmesi ve fırsat doğarsa anlatım gerçekleştirmesinin yararlı olacağı yönünde vurgu yapılmıştır. Demirel (2011) Yabancılara Türkçe Öğretimi dersine ilişkin Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin görüşlerini aldığı çalışmada, bu dersin, en az iki dönem olmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Yine çalışma kapsamında, imkânlar dâhilinde fakültelerde bu ders için çeşitli materyallerin içerisinde yer aldığı özel sınıfların kurulması gerektiği ayrıca bölümlerin, yakın çevrelerinde bulunan ve yabancılara Türkçe öğretimi yapan özel veya devlet kurumlarıyla işbirliği yapmasının dersin verimini ve öğrencilerin niteliklerini artıracacağı ifade edilmiştir. Er vd. (2012) çalışmalarında yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları ilgili alan yazını doğrultusunda değerlendirmiştir. Araştırmacılara göre ele alınan makalelerde üzerinde durulan noktalardan biri lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarına dair sorunlardır. Çalışmanın devamında bu sorunların temelinde öğretim elemanlarının alanla ilgili donanımlarının eksikliğinin yattığı, yabancılara Türkçe öğretimi alanında alan dışı doktora yapan öğretim elemanlarının varlığının bu sorunun ortaya çıkmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Çalışmanın altıncı araştırma sorusu olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dersine öğrenci ilgisini artırabilmek için yapılabileceklere ilişkin katılımcıların geniş bir yelpazede farklı düşünceler ifade ettiği görülmektedir. Bu düşünceler arasında öne çıkanlar istihdam olanakları hakkında bilgilendirme, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel vb. katkılarından bahsetme ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin uygulama yaptırılmasıdır. Öğrenciler, lisans eğitim sürecinde istihdam kaynaklı olarak endişe yaşamaktadırlar. Eğitim sürecinin sonunda iş bulup bulamayacakları veya hangi işi yapacakları öğrenciler için önemli bir kaygı unsurudur. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanı ile ilgili istihdam olanaklarından bahsedilmesi öğrencilerin derse olan motivasyonunu artıracak, derse daha etkin katılımlarını sağlayacaktır. Yıldız (2018) tarafından yapılan çalışmada katılımcı öğretmen adaylarının Yabancılara Türkçe Öğretimi dersine ilişkin beklentileri arasında yurt içinde ve yurt dışında yeni bir iş kapısı açması beklentisinin yer aldığı belirtilmiştir. Bu da öğrenciler açısından konunun önemini göstermektedir. Yine Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel vb. katkılarından bahsedilmesiyle öğrencilerin alanı bir de bu açıdan değerlendirmeleri sağlanacak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanı öğrencilerin gözünde daha da önem kazanacaktır. Bu durum öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonunu da artıracaktır. Son olarak öğrencileri ilgili kurum ve kişilere yönlendirip, onların uygulama yapmalarını sağlamak da bu açıdan önem taşımaktadır. Öğrenciler, daha önce karşılaşmadıkları ve ders kapsamında dahil oldukları bu öğrenme ortamlarında derse daha farklı bir gözle bakacak, öğrencilerin derse karşı ilgi ve farkındalıkları artacaktır.

KAYNAKLAR

- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry research design*. USA: Sage.
- Demirel, M. V. (2011). Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılarla Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 128-138.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılarla öğretimi: Sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılarla Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 227-228. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.488>
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılarla Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Er, O., Biçer, N., & Bozkırlı K. Ç. (2012). Yabancılarla Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69. <https://doi.org/10.7884/teke.51>
- İşcan, A. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sorunlarına ilişkin bir değerlendirme. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(1), 119-138. http://dx.doi.org/10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v05i1005
- Memiş, M. (2021). *Yabancılarla Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mutlu, H. H., & Gümüş, E. (2021). Akademik çalışmalara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan güncel sorunlar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(25), 829-853. <https://doi.org/10.38155/ksbd.884902>
- Özdemir Erem, H., & Erdem, İ. (2016). Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin “yabancılarla Türkçe öğretimi” hakkındaki görüşleri. A. Okur, B. İnce., & İ. Güleç (Ed.), *Yabancılarla Türkçe öğretimi üzerine araştırmalar* içinde (s. 153-160). Sakarya: Sakarya Üniversitesi TÖMER Yayınları.
- Punch, K.F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş* (D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sallabaş, E., & Karacaoğlu, M, E. (2020). Yabancılarla Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu bildirileri*, 292-306.
- Sülükçü, Y. (2016). *Türkçe Eğitimi* bölümü öğrencileri için yabancılarla Türkçe öğretimi dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme. *Uluslararası Türkiye Çekya İlişkileri Sempozyumu bildirileri*, 311-320.
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M., Tunçel, H., & Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının lisans düzeyinde verilen Yabancılarla Türkçe Öğretimi (YTÖ) dersine yönelik özyeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.63200>
- Tavşancıl, E., & Aslan, A.E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Uçgun, D. (2013). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı"nın gerekliliği üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 8 (9), 2487-2498. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5183>

Yıldız, E. (2018). *Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinin Türkçe öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Yılmaz, F., & Yıldız, E. (2016). Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin yabancılara Türkçe öğretimi dersine ilişkin tutumları ve yeterlikleri. *Turkish Studies*, 11(19), 841-858. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10046>

Yükseköğretim Kurulu (2018). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları. Türkçe öğretmenliği lisans programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Turkce_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Extended Abstract

A nation teaching its language to other nations is, beyond a philological reality, a multifaceted process with cultural, economic and other various gains. This reality has led states to work on language teaching and create policies regarding language teaching. These mentioned processes related to language teaching also apply to the teaching of Turkish as a foreign language. Effective and qualified teaching of Turkish as a foreign language, both at home and abroad, would bring many advantages for our country. Problems on various aspects regarding teaching Turkish as a foreign language are observed to be present today. It is considered that scientific studies on the subject contribute significantly towards solving these problems and executing processes of teaching Turkish as a foreign language with a professional approach. In light of this consideration, academicians' views on Teaching Turkish as a Foreign Language course included in the Turkish Language Education Certificate Program were inquired within the scope of this study. It can be said that Teaching Turkish as a Foreign Language course included in the Turkish Language Teaching Certificate Program has a significant influence on implementation of teaching Turkish as a foreign language, especially on training a professional instructor staff, which is one of the main elements of language teaching processes. When the population of instructors employed at various institutions for teaching Turkish to foreign speakers is examined, it is observed that graduates of Turkish Language Education Certificate Program have significant activity in this field. Although education on teaching Turkish as a foreign language is given at the graduate level or through certificate programs, there is no undergraduate program related to the teaching of Turkish as a foreign language. Teaching Turkish as a Foreign Language course included in the Turkish Language Teaching Certificate Program may attract students' attention to the subject during undergraduate education, enable them to enter this field of study and help students gain foundational knowledge on the subject. The sufficiency of existing course processes regarding their contribution to teaching Turkish as a foreign language and forming a foundation for training qualified instructors is disputable. In light of this, the opinions of academicians that taught the course at least once and have scientific studies on the field regarding the course were taken in scope of this study. It is thought that the data obtained will enable the identification of shortcoming related to the course and will contribute to the efficiency of the course. The aim of this study is to gather, analyze and interpret data for the purpose of holistic and in-depth presentation of academicians' opinions on Teaching Turkish as a Foreign Language course included in the Turkish Language Teaching Certificate Program. For this purpose, the research was carried out using the qualitative research method and designed as a case study. The study group of this study is composed of 18 academicians. Criterion sampling method among purposeful sampling types was used to form the study group. Two criteria were

determined for sampling in order to obtain information about the course. These criteria are having taught the course at least once and having done a scientific study on the subject of teaching Turkish as a foreign language. To observe the academicians' opinions on Teaching Turkish as a Foreign Language course, an academician interview form consisting of six open ended questions was prepared by the researcher and an assessment and evaluation specialist. In order to obtain viable information and focus on similar issues, the opinions of three experts, two of them experts in the field of teaching Turkish as a foreign language and one of them an expert in the field of assessment and evaluation, were taken and semi-structured interview questions were prepared according to these opinions.

Research questions given to academicians were as follows:

1. What are your thoughts regarding whether the knowledge taught in the Teaching Turkish as a Foreign Language course is sufficient for your students to teach Turkish to a foreign speaker or not?
2. Do you direct your students to institutions or persons such as TÖMER for application/observation of the Teaching Turkish as a Foreign Language course? If the answer is yes, specify the institution or person you are directing your students to.
3. Are there any problems/shortcomings related to the current state of Teaching Turkish as a Foreign Language course? If the answer is yes, what are these problems/shortcomings?
4. What are your thoughts on Teaching Turkish as a Foreign Language course being taught in the last semester of the senior year of the undergraduate education process?
5. What are your suggestions and thoughts on how to teach Teaching Turkish as a Foreign Language course more effectively and efficiently?
6. What are your suggestions on what can be done to increase students' interest in the Teaching Turkish as a Foreign Language course?

Content analysis was performed on the data obtained through interviews conducted for the research. In relation to the first question, most participants expressed that the knowledge taught in the Teaching Turkish as a Foreign Language course is not sufficient for students to teach Turkish to a foreign speaker. They mainly gave insufficiency of the duration of the course and lack of application as the reason for this situation. In relation to the second question, all of the academicians stated that they directed their students to institutions or persons such as TÖMER for the purpose of application and observation. This situation shows that participants attach importance to application of the course. According to the study data, academicians mainly prefer to direct students to institutions such as TÖMER within their universities for the purpose of application and observation. In relation to the third question, most of the academicians mentioned that they have problems regarding this course and the rest stated they personally don't have problems regarding the course but shared their observations about points that they think may be problematic. The participants mainly mentioned problems arising from application, the duration of the course, instructors and publications utilized in the course. In relation to the fourth question, all academicians gave suggestions regarding teaching the course more effectively and efficiently. Suggestions of the participants were mainly related to topics such as instructors, application and observation, the duration of the course and choices of teaching materials. When the views of the participants in relation to the fifth question regarding the course being taught at the last semester of the senior year are examined, it is observed that views of the participants were dominantly in the direction that this situation is not viable. They stated that students cannot adequately focus on the course in the last semester of their senior year because of matters such as graduation and career planning. According to the participants, teaching the course in earlier semesters than the senior year would allow students to develop awareness of the field earlier. Thus, students who want to specialize in the field would have more time and opportunity during the undergraduate education process. It was observed that participants expressed various opinions in a wide range in relation to the sixth question on what can be done to increase students' interest in the Teaching Turkish

as a Foreign Language course. Among these opinions, giving information about employment opportunities, creating discourse on social, economic, political and cultural etc. contributions of teaching Turkish as a foreign language and achieving application of the course by directing the students to relevant institutions and persons were prominent.

